

Socialtjänstens möjlighet att lämna uppgifter till polis för att förebygga våld i nära relation

En vägledning gällande

10 kap. 18 c § OSL

Denna vägledning vänder sig till socialtjänsten och syftar till att uppmärksamma bestämmelsens tillämpningsområde. Socialtjänstens informationsdelning till polisen kan vara av stor betydelse för att förhindra brott i nära relationer samt att skydda den enskilde mot fortsatt våld.

För att kunna förebygga och förhindra brott kan socialtjänsten under vissa förutsättningar få lämna ut uppgifter till polisen i syfte att förebygga allvarigare vålds-, frids- eller sexualbrott mot närstående. Utgångspunkten är att våldsutsatta i nära relationer, så långt det är möjligt, själva får avgöra om polis ska kontaktas. Socialtjänstens arbete ska formas av respekt för den våldsutsattas självbestämmande och integritet. Lagstiftningen och denna vägledning är aktuell då en person inte vill eller förmår att lämna samtycke, eller när någon annan sekretessbrytande bestämmelse som till exempel den nya sekretessbrytande bestämmelsen med möjlighet att lämna ut uppgifter till bland annat polisen, 10 kap. 15 a § OSL, inte är uppfylld.

10 kap. 18 c § OSL är även tillämplig för hälso- och sjukvården, men denna vägledning vänder sig till socialtjänsten.

När kan 10 kap. 18 c § OSL tillämpas?

Bestämmelsen avser vålds-, frids- eller sexualbrott som riskerar att begås i en nära relation. Med nära relation avses bland annat:

- familjemedlemmar,
- makar, sambor eller tidigare partners,
- andra nära släktingar.

I andra fall behöver en bedömning göras i det enskilda fallet av hur nära relationen är eller har varit.

Bestämmelsen kan användas i undantagsfall när våldsutsatt inte samtycker till att dela information till polis och det råder:

- allvarliga och livshotande situationer,
- en pågående eller accelererande våldsspiral,
- situationer där den våldsutsatta lever i en tystnadskultur som hindrar hen från att själv ta kontakt med rättsväsendet.

Exempel när 10 kap. 18 c § OSL är tillämplig men inte 10 kap. 15 a § OSL

I situationer där det finns konkreta omständigheter som innebär en risk för att en närstående kommer att begå ett allvarligt våldsbrott som anges i 10 kap. 18 c § OSL, men där det samtidigt inte är klarlagt att polisen behöver socialtjänstens uppgifter för att utreda brottet (till exempel om den våldsutsatta inte kan eller förmår medverka i utredningen), kan den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 18 c § OSL tillämpas. Den nya sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL är inte tillämplig i sådana fall.

Exempel när 10 kap. 18 c § OSL inte tillämplig

Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas när socialtjänsten på eget initiativ gör en polisanmälan efter kännedom om våld mot närstående. Socialtjänsten har möjlighet att polisanmäla begångna brott som grundar sig i en individuell bedömning, där bland annat brottets allvar (t.ex. straffskala), den enskildes situation och behov av skydd vägs in. Att socialtjänsten har kännedom om brott innebär dock inte att en polisanmälan alltid görs. Det är viktigt att skilja en situation med begångna brott från tillämpningen av 10 kap. 18 c §, som avser uppgifter om våldsbrott som riskerar att begås, det vill säga bedömningar i syfte att förebygga brott.

Vilken typ av brottslighet omfattas?

Bestämmelsen är tillämplig endast när det, på grund av konkreta omständigheter, finns risk för brott som:

- återfinns i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken (vålds-, frids- och sexualbrott), och
- där straffet är fängelse minst ett år.

Brottsligheten behöver inte kunna preciseras exakt. Det är tillräckligt att risken för brott inte är obetydlig eller avlägsen.

KAPITEL 3 – BROTT MOT LIV OCH HÄLSA

3 kap. 5 § – Misshandel

Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt döms för misshandel.

3 kap. 6 § – Grov misshandel

Misshandel kan, under särskilda omständigheter, bedömas som grov misshandel.

KAPITEL 4 – BROTT MOT FRIHET OCH FRID

4 kap. 1 § – Människorov

Kidnappning med uppsåt att skada eller förmå någon till något kan vara straffbart enligt denna bestämmelse.

4 kap. 2 § – Olaga frihetsberövande
Frihetsberövande utan laglig grund är straffbart.

4 kap. 4 § – Olaga tvång

Att med våld eller hot tvinga någon att göra, tåla eller underlåta något är olaga tvång.

4 kap. 5–7 §§ – Olaga hot, hemfridsbrott, ofredande

Hot, intrång i hemmet och ofredande är brott mot en persons fri- och fridsanda.

4 kap. 4 a § – Grov fridskränkning / kvinnofridskränkning

Upprepade brott som allvarligt kränker en närståendes integritet kan utgöra grov fridskränkning eller kvinnofridskränkning.

KAPITEL 6 – SEXUALBROTT

6 kap. 1 § och följande – Våldtäkter och andra sexualbrott

Kapitel 6 innehåller bestämmelser om våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt övergrepp, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt ofredande med mera.

Dessa bestämmelser är exempel på brott som enligt svensk rätt **regelmässigt faller under allmänt åtal**.

Vilka uppgifter kan lämnas ut?

De uppgifter som kan lämnas ut är sådana som omfattas av socialtjänstens sekretess och är relevant för ärendet, som gäller:

- den våldsutsatta, och/eller
- den som utövar eller riskerar att utöva våld.

Exempel på uppgifter som kan vara aktuella att lämna ut är:

- vem som kan komma att begå brott
- vem som riskerar att utsättas
- var de uppehåller sig.

Även uppgifter om familjeförhållanden, skadligt bruk eller beroende samt psykisk ohälsa kan vara relevanta. Dessutom kan andra uppgifter vara aktuella att lämna, särskilt sådana som ligger till grund för bedömningen av risk för brott, exempelvis uppgifter som visar på ett eskalerande våldsförlopp.

Bedömning av lämplighet innan utlämnande

Innan uppgifter lämnas ut till polis behöver socialtjänsten göra en bedömning om det är lämpligt. Hänsyn ska tas till:

- planerade eller pågående insatser för den våldsutsatta eller våldsutövaren,
- andra särskilda skäl som kan tala emot ett utlämnande.

Andra särskilda skäl kan exempelvis vara att en tredje person riskerar att drabbas. Bedömningen ska alltid göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

I bedömningen vägs personens självbestämmande mot behovet av att avvärja allvarlig fara för dennes liv och hälsa. När socialtjänsten bedömer att skyddsintresset väger tyngre än sekretessintresset kan de besluta att lämna nödvändiga uppgifter till Polismyndigheten i syfte att möjliggöra förebyggande och skyddande åtgärder.

Dokumentation

Även om det inte utgör ett formellt beslut att lämna ut uppgifter enligt 10 kap. 18 c kan det finnas goda skäl att dokumentera socialtjänstens ställningstaganden för att kunna följa upp handläggning och följa ärendet. Ställningstagandet att lämna ut uppgifterna bör dokumenteras som journalanteckning i ärendet för den person som det gäller.

Vad händer hos polisen?

När socialtjänsten lämnar information till polisen är syftet att möjliggöra samordnade insatser för att förebygga fortsatt våld och skydda den enskilde. Nedan beskrivs hur polisen kan ta emot, hantera och använda informationen i sitt arbete genom att:

- registrera uppgifter om brott som kan ske i framtiden samt de riskfaktorer som socialtjänsten identifierat,
- uppgifterna kompletteras med polisens kunskap om tidigare polisanmälningar eller underrättelser,
- informationen kan bli ytterligare en del i en utredning och kan även bidra till kraftfullare åtgärder eller högre prioritering,
- våldsutövaren kan bli en *fokuspersion* samt att
- polisen kan göra hembesök, om det inte är inom ramen för en förundersökning är det frivilligt.

Därutöver genomförs en riskbedömning och lämpliga brottsförebyggande åtgärder vidtas, exempelvis genom att prioritera befintliga utredningar och informera berörda. I vissa fall kan polisen göra hembesök i området för att uppmana omgivningen att rapportera pågående våld. Åtgärder för att skydda den våldsutsatta kan även vara kontaktförbud eller information till socialtjänsten. Vid akut fara ingriper polisen för att förhindra brott.

KARTLÄGGNING AV INDIVIDER SOM LÖPER ÖKAD RISK ATT BEGÅ GROVT ELLER DÖDLIGT VÅLD MOT SIN PARTNER ELLER TIDIGARE PARTNER

När en individ finns kartlagd kan polisen vidta åtgärder för att förebygga fortsatt våld som att arbeta uppsökande, genomföra riskreducerande samtal, och samverka med andra myndigheter i enlighet med gällande sekretesslagstiftning.

OPERATION KVINNOFRID

SAMVERKANDE MYNDIGHETER:

Länsstyrelsen Stockholm, Stockholms stad, STORSTHLM – Kommuner i samverkan, Region Stockholm, Kriminalvården, Polisen, Åklagarmyndigheten

www.operationskvinnofrid.se

KONTAKT

Mer information kan du få av Länsstyrelsens enhet för social utveckling
Tfn: 010-223 10 00

www.lansstyrelsen.se/stockholm

Utgivningsår: 2026